

УДК 027.021(477)

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2020.2\(24\).202076](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2020.2(24).202076)

Клименко Оксана Зіновіївна,

кандидат історичних наук, доцент,

старший науковий співробітник

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

просп. Голосіївський, 3, м. Київ, 03039, Україна

тел.: (044) 524 23 14

e-mail: klimenko_oz@ukr.net

ORCID 0000-0003-4821-8503

Сокур Олена Леонідівна,

науковий співробітник

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

просп. Голосіївський, 3, м. Київ, 03039, Україна

тел.: (044) 524 35 92

e-mail: sokurol@ukr.net

ORCID 0000-0001-9861-3283

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО БІБЛІОТЕК – ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Стаття репрезентує чинне національне законодавство щодо міжнародного співробітництва у бібліотечній справі. Висвітлено зміст публікацій українських і зарубіжних науковців останніх років щодо значення міжнародного співробітництва для розвитку бібліотечно-інформаційної сфери будь-якої держави. Проаналізовано найактуальніші напрями міжнародного співробітництва вітчизняних наукових бібліотек як важливого складника стратегічних комунікацій, зокрема міжнародний книгообмін та отримання іноземної літератури як дари.

Ключові слова: наукова бібліотека, міжнародне співробітництво, стратегічні комунікації, міжнародний книгообмін, Національна академія наук України.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У цифровому світі комунікативні технології сприяють забезпеченню міжнародних і національних інтересів. Сьогодні стратегічні комунікації як унікальний метод геополітики держави виконують конкретні функції в рамках як внутрішньо-, так і зовнішньополітичних дій держави [17]. Ключовим завданням Української держави на найближчу перспективу є налагодження та забезпечення на належному рівні комунікацій як у самих міністерствах, відомствах та між ними, так і комунікації із суспільством у цілому [13].

Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах розглядаються як інтегровані комунікативні технології, спрямовані на забезпечення міжнародної взаємодії і формування тривалих формальних та неформальних зв'язків між урядо-

вими інститутами, міжнародними акторами, дипломатичними установами і політичними лідерами з метою реалізації політичних, економічних, безпекових, культурних, соціальних і гуманітарних ініціатив і проєктів. Міжнародні політичні процеси обумовлюють також включення стратегічних комунікацій в національні програмні документи України для представництва держави і активної участі у збалансованому міжнародному співробітництві [5].

За результатами емпіричного дослідження, М. Шклярук стратегічні комунікації визначила як інструмент, за допомогою якого формується соціальне середовище, що дає змогу легітимізувати абсолютно різні ідеологічні конструкти [17].

Сьогодні суб'єкти інформаційно-комунікаційної взаємодії у процесі об'єднання і узгодження організаційних аспектів, насамперед, вирішують завдання раціональної організації і використання ресурсів. Взаємодія бібліотек та бібліотечна інтеграція, що відбувається на її основі, сприяє подоланню відомчої відособленості, взаємозбагаченню бібліотек різних типів і видів, виникнення й наростання елементів спільності у діяльності, тобто конвергентності бібліотек.

Актуальність дослідження. Адаптивний характер діяльності бібліотек, їхня здатність оперативно і адекватно реагувати на виклики часу, як то збагачення спектра сервісів і послуг, робота на випередження суспільного запиту, різнокомпонентна затребуваність, уможливають чільне місце серед інших інформаційних установ та трансформацію їхньої ролі в інформаційно-комунікаційній системі соціуму. Ефективне поєднання найактуальніших напрямів міжнародного співробітництва вітчизняних наукових бібліотек як важливого складника стратегічних комунікацій відкриває нові можливості зокрема у формуванні системи духовно-культурних цінностей у країні та стійкого іміджу української науки в світовому інформаційному просторі і позитивного позиціонування держави в міжнародних відносинах загалом.

Поглиблення міжнародного співробітництва бібліотек Національної академії наук України набуває особливого значення та передбачає створення умов для представлення ними якісного інформаційного продукту з використанням новітніх інформаційних технологій, модернізації управління бібліотечними ресурсами та диверсифікаційної діяльності з формування нового інформаційного середовища. Тому обрана тема є надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень. Характеризуючи наявну джерельну базу необхідно відзначити, що більшість матеріалів, присвячених міжнародному бібліотечному співробітництву, представлена переважно статтями, доповідями, звітами про наради, конференції і семінари. Серед вітчизняних науковців, які у тому чи іншому аспекті висвітлюють міжнародну бібліотечну співпрацю, варто назвати публікації О. Клименко, Т. Кулаковської, О. Кучмій, Н. Малолетової, Д. Ніколаєва, В. Пашкової, Г. Солоїденко, Н. Стрішенець.

Про значення міжнародного співробітництва для розвитку бібліотечно-інформаційної царини будь-якої держави свідчать публікації українських і

зарубіжних науковців останніх років, зокрема С. Аль Тавалбеха, В. Армса, М. Глазкова, Т. Грехової, С. Гришиної, А. Земскова, Л. Кайрялене, Г. Кісловської, О. Кулікової, Р. Мотульського, О. Рибачка, О. Суханової.

Вагомими для дослідження міжнародного співробітництва мережі бібліотек НАН України є статті А. Свободи, Т. Кулаковської та Г. Солоіденко.

За твердженням В. Армса, сьогодення парадигма бібліотечної взаємодії передбачає використання принципово нових можливостей організації доступу до інформації незалежно від часу та місцезнаходження як документа, так і користувача [2, с. 14].

Представленню на міжнародному рівні культурного надбання націй присвячено дисертаційну роботу О. Рибачка [11]. Науковець дослідив міжнародні цифрові інтегровані колекції документальної спадщини, представлені у відкритому доступі на засадах корпоративної інтеграції різних видів документів, які зберігаються у бібліотеках, архівах, музеях. У дисертаційному дослідженні С. Аль Тавалбеха [1] проаналізовано сучасний стан міжнародного співробітництва бібліотек та викладено перспективи його розбудови на базі інформаційно-комп'ютерних технологій.

Дослідниця С. Гришина зазначає, що міжнародне бібліотечне співробітництво сьогодні розглядається фахівцями як системна діяльність, яка здійснюється урядовими і неурядовими організаціями, установами і закладами, групами осіб чи окремими особами у двох або більше країнах з метою сприяння розвитку бібліотечно-інформаційного і пов'язаних із ним видів обслуговування, бібліотечної справи і бібліотечної професії в цілому на взаємовигідних засадах. При цьому взаємовигідні умови не вимагають однакових внесків від суб'єктів міжнародного бібліотечного співробітництва [3].

У дослідженні О. Тур представлено міжнародне співробітництво крізь призму стандартизації документно-комунікаційної діяльності, зокрема, актуалізацію впровадження міжнародних і європейських стандартів ISO/TC 46 «Information and documentation» (Інформація та документація), які зосереджуються на питаннях стандартизації діяльності інформаційних центрів, бібліотек, архівів, музеїв і комерційних структур у процесі виявлення, опису, зберігання та аналізу інформації, а також документообігу та керування документами [15].

Мета статті – репрезентувати міжнародне співробітництво вітчизняних наукових бібліотек як важливого складника стратегічних комунікацій.

Для досягнення поставленої мети необхідно **вирішити завдання**: виявити норми чинного національного законодавства у бібліотечній справі щодо міжнародного співробітництва, висвітлити зміст публікацій українських і зарубіжних науковців останніх років у цьому аспекті у бібліотечно-інформаційній сфері та проаналізувати найактуальніші напрями міжнародного співробітництва вітчизняних наукових бібліотек.

Методи дослідження. Методологія статті базувалася на загальнонаукових принципах системності, комплексності, всебічності пізнання. Використання

загальнонаукових (аналізу, синтезу, узагальнення) та спеціальних методів дослідження (порівняльно-історичному, ретроспективному, проблемно-хронологічному, формально-юридичному) сприяло досягненню поставленої мети.

Виклад основного матеріалу дослідження. Демократизм, гласність, законність, гуманізм, толерантне ставлення до інших культур та народів є основними принципами міжнародної діяльності. Міжнародне співробітництво у галузі бібліотечної справи є невід'ємним складником міжнародних зв'язків будь-якої держави. Використання міжнародного досвіду у практиці вітчизняних бібліотек з урахуванням їхніх особливостей є суттєвим чинником прогресивного розвитку бібліотечної справи України [9].

Можливість здійснення міжнародних зв'язків будь-якою бібліотекою України визначена чинною законодавчою базою: Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995) – Розділ XI «Міжнародне співробітництво в галузі бібліотечної справи», ст. 31 та Закон України «Про культуру» (2010) – Розділ VIII «Міжнародні культурні зв'язки», ст. 33 та іншими. Насамперед варто наголосити, що Україна як рівноправний суб'єкт міжнародних відносин визнає та виконує норми міжнародного права. Так, ч. 2 ст. 19 «Дія міжнародних договорів України на території України» Закону України «Про міжнародні договори України» регламентує: «Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору» [8].

Враховуючи, що Закон України «Про міжнародні договори України» встановлює порядок укладення, виконання та припинення дії міжнародних договорів України з метою належного забезпечення національних інтересів, здійснення цілей, завдань і принципів зовнішньої політики України, закріплених у Конституції України та законодавстві України, то ч. 2 ст. 9 «Ратифікація міжнародних договорів України» визначено: «Ратифікації підлягають міжнародні договори України, ... що стосуються питань передачі історичних та культурних цінностей Українського народу, а також об'єктів права державної власності України» [8].

Ст. 31 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» чітко регламентує основні напрями міжнародного співробітництва в бібліотечній справі: «проведення спільних наукових досліджень; організація міжнародних конференцій, симпозіумів, конгресів та інших заходів; участь у роботі міжнародних організацій; документообмін; спільна видавнича діяльність» [6]. Держава зобов'язується створювати умови для міжнародного співробітництва, сприяти розширенню міжнародної співпраці в бібліотечно-інформаційній сфері, фінансуючи створення інформаційних мереж і телекомунікаційних систем для інформаційного обміну, входження у світові глобальні комп'ютерні мережі, об'єднання та забезпечення доступності розподілених бібліотечних ресурсів. Держава «стимулює взаємовикористання бібліотечних ресурсів через систе-

му міжбібліотечного абонементу, зведених каталогів, депозитаріїв, обмінних бібліотечних фондів, інтеграцію бібліотек України у світовий інформаційний простір» [6]. Відповідно до чинного національного законодавства, бібліотеки зі статусом юридичної особи мають право укладати договори про співробітництво з бібліотеками інших держав. Основними напрямками міжнародного співробітництва у бібліотечній справі визначено: проведення спільних наукових досліджень, організація наукових заходів, участь у роботі міжнародних організацій, документообмін, спільна видавнича діяльність. Адже це – шлях до якісних і всебічних змін.

Міжнародне співробітництво є одним із чинників успішного входження вітчизняного бібліотечно-інформаційного ресурсу у світовий інформаційний простір. Сучасні бібліотеки розвиваються як інформаційні центри суспільства, які реалізують нові можливості в умовах розширення кооперації стосовно вирішення чільного завдання бібліотечної справи – надання доступу до інформаційних ресурсів. Результат – діяльність корпоративних бібліотечних мереж у різних регіонах світу. Вплив загальних тенденцій розвитку міжнародного співробітництва на бібліотечну сферу виявляється в бібліотечній кооперації, яка базується на організаційному – корпоративності (об'єданого і розподіленого електронного бібліотечного ресурсу) і технологічному принципах – мережева інтеграція, що передбачає використання телекомунікаційних, зокрема інтернет-технологій [1, с. 17].

Серед основних засад державної політики у сфері культури Законом України «Про культуру» (2010) у ст. 3 визначено забезпечення розвитку міжнародного культурного співробітництва та популяризація і пропагування української національної культури за кордоном та світового культурного надбання в Україні. У Законі у розділі VIII «Міжнародні культурні зв'язки» у ст. 33 зазначено, що «держава сприяє міжнародному культурному обміну, співробітництву закладів культури, професійних творчих працівників, працівників культури України із зарубіжними партнерами» [7].

У травні 2013 р. Кабінетом Міністрів України схвалено «Стратегію розвитку інформаційного суспільства країни» (Стратегія), яка окреслила чіткий курс розвитку вітчизняної бібліотечно-інформаційної системи. Стратегією передбачено активну участь бібліотек у реалізації таких її складових, як електронна освіта, електронна культура, електронна демократія [10]. Цим документом визначено мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи і механізми її реалізації з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку України у перспективі.

Бібліотеки України визначені базовим елементом культурної, наукової, освітньої, інформаційної інфраструктури держави. Пріоритети діяльності вітчизняних бібліотек спрямовані на консолідацію суспільства, дотримання європейських цінностей, інтеграцію у європейське співтовариство, підвищення якості життя, рівний доступ до інформації, знань і культурного надбання. Зі

свого боку, держава гарантує створення інформаційних мереж і телекомунікаційних систем для інформаційного обміну, входження бібліотек у світові глобальні комп'ютерні мережі, об'єднання та забезпечення доступності розподілених бібліотечних ресурсів; стимулює взаємовикористання бібліотечних ресурсів через систему міжбібліотечного абонементу, зведених каталогів, депозитаріїв, обмінних бібліотечних фондів, інтеграцію бібліотек України у світовий інформаційний простір; створює умови для міжнародного бібліотечного співробітництва. Держава зобов'язується сприяти розширенню співробітництва в бібліотечній справі, а саме – у проведенні спільних наукових досліджень; організації міжнародних конференцій, симпозіумів, конгресів та інших заходів; участі у роботі міжнародних організацій; документообміні; спільній видавничій діяльності. Документом закріплено право бібліотек укладати договори про співробітництво з бібліотеками інших держав відповідно до чинного законодавства.

Отже, основні засади Стратегії ґрунтуються на взаємовигідній співпраці, що передбачає міжнародне співробітництво, інтеграцію, партнерство і кооперацію зусиль бібліотек та інформаційних інституцій. Як визначено у документі, актуальними проблемами розвитку бібліотечної науки залишається недостатня міжвідомча координація досліджень та участь вітчизняних фахівців у міжнародних дослідницьких програмах і обмінах.

Інформаційне суспільство характеризується створенням глобального інформаційного простору, збільшенням ролі інформації та знань у житті людства. Міжнародним і національним законодавством чітко визначено необхідність розвитку інформаційного суспільства, в якому кожна людина може мати вільний доступ до інформації. На сьогодні розроблено низку державних документів, мета яких полягає у визначенні стратегії розвитку України в ході побудови інформаційного суспільства, серед яких, зокрема – «Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» (2018), яка відображає курс України на євроінтеграцію та поточні пріоритетні напрями державної політики. Серед національних пріоритетів і завдань, визначених державною політикою України, також передбачено «створення електронного інформаційного ресурсу з базами даних про об'єкти культурної спадщини, культурні цінності (у тому числі Музейного фонду України), створення електронного інформаційного ресурсу, який складатиметься з модулів (баз даних), з подальшою інтеграцією такої інформації у національні та міжнародні інформаційні ресурси, та забезпечення диференційованого доступу до неї цільових аудиторій» [4].

Серед органів управління процесами взаємодії бібліотек особлива роль належить асоціаціям. Національні бібліотечні асоціації різних країн вибудовують свою діяльність з урахуванням пріоритетних напрямів ІФЛА, планують та реалізують національні й міжнародні проекти, інформують про них світове бібліотечне співтовариство. Бібліотечна асоціація – це форма взаємодії, яка може

мати як загальні професійні, так і вузько спеціальні цілі, носить постійний характер, може мати юридичний статус і, в основному, змішаний тип членства, об'єднує інтелектуальні ресурси своїх членів і може діяти на регіональному, національному та міжнародному рівнях. Як приклад – Українська бібліотечна асоціація (УБА) і Асоціація бібліотек України (АБУ)¹, членство бібліотек у вузькопрофільних асоціаціях.

УБА вибудовує свою роботу згідно зі світовими пріоритетами. У «Стратегії УБА на 2019–2021 роки» підкреслено, що «УБА, як професійна організація, спрямовує свою діяльність на системну трансформацію бібліотечної справи задля якісних змін і сталого розвитку українського суспільства та інтеграції у світове співтовариство» [14, 16]. Стратегія організації націлена на підтримку розвитку вітчизняної бібліотечно-інформаційної справи з урахуванням різноманітних факторів впливу, загальносвітових тенденцій та запитів професійної спільноти. Одночасно, одним із головних пріоритетів УБА визначає удосконалення системи внутрішньої та зовнішньої комунікації, залучення молоді у діяльність організації на всіх рівнях.

Так, окремі бібліотеки наукових установ НАН України встановили широкі міжнародні зв'язки, стали членами вузькопрофільних асоціацій, отримуючи від них дієву допомогу щодо задоволення інформаційних запитів своїх користувачів. Бібліотека Інституту морської біології НАН України є членом міжнародної асоціації бібліотек EURASLIC², бере участь у програмах обміну документами та використовує послугу МБА на міжнародному рівні. Бібліотека Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена також є членом світової та європейської асоціації EURASLIC і IAMSLIC та має доступ до БД асоціацій. У 2017 р. бібліотека Головної астрономічної обсерваторії НАН України приєдналася до світової мережі астрономічних бібліотек AstroLib і тепер самостійно здійснює обмін документами з членами об'єднання. Бібліотека Інституту біології південних морів (Автономна Республіка Крим) в 2011 р. була визнана одним із кращих в Україні інституційних репозитаріїв, представником України при Міжнародній океанографічній комісії ЮНЕСКО з питань морського інформаційного менеджменту, учасник зведеного тематичного електронного репозитарію бібліотек водної тематики країн Східної і Центральної Європи.

Міжнародне співробітництво для мережі бібліотек НАН України передбачає розвиток цих бібліотек як інструмента міжнародного культурного обміну і взаємодії. Серед пріоритетних напрямів міжнародного бібліотечного співробітництва найефективнішим є міжнародний книгообмін (МКО) та отримання іноземної літератури як дари. Міжнародний книгообмін сприяє розвитку фун-

¹ У контексті діяльності Асоціації бібліотек України актуальними є статті О. Онищенко та Г. Солоіденко. Важливим науковим доробком усвідомлення ролі і значення міжнародного книгообміну у справі інформаційного забезпечення української науки зарубіжними виданнями є статті К. Бакуліна, Р. Красій, Н. Малолетової та інших.

² Європейська асоціація бібліотек та інформаційних центрів із водного середовища. Члени EURASLIC автоматично стають членами IAMSLIC – Міжнародної асоціації бібліотек і інформаційних центрів у галузі водних та морських наук.

даментальних досліджень вітчизняних учених та забезпечує поширення українських наукових видань за кордоном. Однією з тенденцій розвитку МКО – зміна у політиці комплектування бібліотечних фондів зарубіжними виданнями. Основним критерієм для замовлення зарубіжних видань є їхня інформаційна цінність і наукова значущість, котра визначається з урахуванням актуальних проблем, напрямів і завдань наукових досліджень, які проводяться науковими установами НАН України. З цією метою щорічно аналізуються наукові звіти бібліотек наукових установ щодо пріоритетних напрямів наукової діяльності інститутів для внесення змін у профіль комплектування зарубіжними виданнями фондів мережі бібліотек НАН України.

Організації МКО, налагодженню контактів зі спорідненими зарубіжними науковими установами сприяє активна видавнича діяльність наукових установ НАН України. Зокрема, Інститутом радіофізики та електроніки ім. О. Я. Усикова НАН України підписано договори про обмін виданнями з 29 установами. Бібліотека Головної астрономічної обсерваторії НАН України щорічно відправляє за кордон 25 примірників журналу «Кинематика и физика небесных тел» та завдяки книгообміну отримує профільні періодичні видання. Бібліотека Інституту проблем міцності ім. Г. С. Писаренка НАН України по лінії міжнародних зв'язків отримує 10 назв зарубіжних журналів із Республіки Польща, Словацької Республіки, Чеської Республіки, Китайської Народної Республіки, Японської Держави, Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Республіки Хорватія, Російської Федерації, Республіки Білорусь [12]. Сьогодні міжнародний книгообмін є одним із найважливіших джерел поповнення фондів бібліотек НАН України новою профільною літературою.

Бібліотеки наукових установ НАН України отримують допомогу від зарубіжних організацій, співпрацюють із товариствами, які займаються пошуками та реалізацією наукової книжкової продукції. Бібліотека Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України через Посольство Латвійської Республіки має тісні книгообмінні контакти з Інститутом латиської мови.

Сьогодні на перше місце в міжбібліотечному обміні документами виходить послуга електронної доставки документів (ЕДД), що включається до служби МБА як одна з її сучасних форм. Доставка документів є не тільки засобом надання електронних копій віддаленим споживачам та отримання необхідної їм інформації, але й можливістю роботи з наданою інформацією в електронному середовищі. Тому застосування ЕДД у бібліотечній практиці є підґрунтям зміцнення функціональних зв'язків бібліотек НАН України, сприяє налагодженню стійких контактів та співпраці між ними, формуванню галузевих е-колекцій документів та збереженню їхніх фондів.

Висновки та практичне значення. Міжнародне співробітництво для бібліотек мережі НАН України передбачає розвиток цих бібліотек як дієвого інструмента міжнародного культурного обміну і продуктивної взаємодії. Серед пріоритетних напрямів міжнародного бібліотечного співробітництва найефек-

тивнішим є міжнародний книгообмін та отримання іноземної літератури як дари. Організації МКО, налагодженню контактів зі спорідненими зарубіжними науковими установами сприяє активна видавнича діяльність наукових установ НАН України. Бібліотеки наукових установ НАН України отримують допомогу від зарубіжних організацій, співпрацюють з товариствами, які займаються пошуками та реалізацією наукової книжкової продукції. Сьогодні на перше місце в міжбібліотечному обміні документами виходить послуга ЕДД, що включається до служби МБА як одна з її сучасних форм.

Становлення відкритого і рівноправного співробітництва вітчизняних бібліотек із бібліотеками інших країн співробітництво, що є невід'ємною складовою їхньої інформаційно-комунікаційної діяльності і здійснюється на принципах незалежності, рівності та взаємної вигоди, в умовах цифровізації – важливий складник стратегічних комунікацій щодо розширення міждержавного та міжкультурного обміну, взаємозбагачення соціальним досвідом та утвердження загальнолюдських цінностей, розвитку світових культур і цивілізації в цілому.

Список використаних джерел

1. *Аль Тавалбех Серхан Ахмед*. Міжнародна співпраця бібліотек на базі комп'ютерних технологій: сучасний стан та перспективи : дис. ... канд. пед. наук : 07.00.08 / Аль Тавалбех Серхан Ахмед. – Харків, 2002. – 186 с.
2. *Армс В.* Электронные библиотеки / В. Армс ; пер. с англ. С. А. Арнаутова. – Люберцы : ПИК ВИНТИ, 2002. – 274 с.
3. *Гришина С. М.* Международное сотрудничество российских библиотек: историко-теоретические и организационно-практические аспекты : дис. ... канд. пед. наук : 05.25.03 / С. М. Гришина. – Казань, 2006. – 239 с.
4. *Макаренко С. А.* Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах [Електронний ресурс] / С. А. Макаренко // Міжнародні відносини. Серія: Політ. науки. – 2017. – № 15. – Режим доступу: <http://bit.do/fKZqH> (дата звернення: 15.05.2020). – Назва з екрана.
5. *Онищенко О. С.* Информатизация і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія і розвиток / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – 224 с.
6. Про бібліотеки і бібліотечну справу [Електронний ресурс] : Закон України № 33/95-ВР від 27.01.1995 : зі змінами від 01.01.2017 // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://bit.do/fKZqA> (дата звернення: 15.05.2020). – Назва з екрана.
7. Про культуру [Електронний ресурс] : Закон України № 2778-VI від 14.12.2010 : зі змінами від 16.07.2020 // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення: 15.05.2020). – Назва з екрана.
8. Про міжнародні договори України [Електронний ресурс] : Закон України № 1906-IV від 29.06.2004 : зі змінами від 02.01.2020 // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (дата звернення: 15.05.2020). – Назва з екрана.
9. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України № 67-2018-р від 17.01.2018 : зі змінами від 24.12.2019 // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. – Електрон. текст. дані – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення: 15.05.2020). – Назва з екрана.

10. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 386-2013-р від 15.05.2013 // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80/> (дата звернення: 15.05.2020). – Назва з екрана.
11. Рибачок О. М. Міжнародні інтегровані цифрові ресурси документальної спадщини архівів, бібліотек, музеїв: етапи створення, стратегії розвитку (80-ті роки ХХ – 10-ті роки ХХІ ст.): дис. ... канд. іст. наук : 27.00.02 / О. М. Рибачок. – Київ, 2018. – 242 с.
12. Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України в ... році: інформаційно-аналітичний огляд / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : НБУВ, 1996–2018. – Вип. 1–24.
13. Сивак Т. Аналіз передумов становлення системи стратегічних комунікацій в державному управлінні [Електронний ресурс] / Т. Сивак // Актуальні проблеми державного управління. – 2016. – Вип. 4. – С. 33–38. – Відомості доступні також через Інтернет: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2016_4_7 (дата звернення: 19.06.2020).
14. Сокур О. Л. Взаємодія бібліотек наукових установ Національної академії наук України у формуванні вітчизняного наукового інформаційного простору: науково-організаційне забезпечення : дис... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / О. Л. Сокур. – Київ, 2019. – 297 с.
15. Стратегія Української бібліотечної асоціації на 2019–2021 роки [Електронний ресурс] / УБА. – Електрон. текст. дані. – 2014–2020. – Режим доступу: <https://cutt.ly/jgrRY11> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.
16. Тур О. М. Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації / О. Тур. – Кременчук : ПП Щербатих, 2018. – 302 с.
17. Українська бібліотечна асоціація : док. і матеріали / УБА, Нац. парламент. б-ка України. – Київ, 1998. – 77 с.
18. Шклярук М. Г. Сутність і зміст стратегічних комунікацій у системі державного управління / М. Г. Шклярук // Вісн. НАДУ при Президентові України. Серія : Державне управління. – 2018. – № 1. – С. 25–31. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://cutt.ly/lgrTeNX> (дата звернення: 31.05.2020).

References

- [1]. Al Tawalbeh Serhan Ahmad. *Mizhnarodna spivpratsia bibliotek na bazi kompiuternykh tekhnolohii: suchasnyi stan ta perspektivy* [International library cooperation on basis of computer technologies: modern state and perspectives]. Kharkiv, 2002, 186 p.
- [2]. Arms V. *Elektronnye biblioteki* [Digital Libraries]. Liubertcy, 2002, 274 p.
- [3]. Grishina S. M. *Mezhdunarodnoe sotrudnichestvo rossiiskikh bibliotek: istoriko-teoreticheskie i organizatsionno-prakticheskie aspekty* [International cooperation of Russian libraries: historical-theoretical and organizational-practical aspects]. Kazan, 2006, 239 p.
- [4]. Makarenko Ye. A. *Stratehichni komunikatsii v mizhnarodnykh vidnosynakh* [Strategic Communications in International Relations]. *Mizhnarodni vidnosyny. Politychni nauky* [International relations. Political sciences]. 2017, 15. Aviable at: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3117 (accessed 15.05.2020).
- [5]. Onyshchenko O. S., Horovyi V. M., Popyk, V. I. [at al]. *Informatyzatsiia i modernizatsiia sotsiokulturnoi sfery suspilstva: vzaiemodiia i rozvytok*. [Informatization and modernization of the socio-cultural sphere of society: interaction and development]. Kyiv, 2013, 224 p.
- [6]. Pro biblioteku i bibliotечnu справu : Zakon Ukrainy № 33/95-VR vid 27.01.1995 : zi zminy vid 01.01.2017 [About libraries and library business: Law of Ukraine № 33/95-BP of 27.01.1995 : with changes of 01.01.2017]. *Zakonodavstvo Ukrainy : inform.-poshuk. sistema* [Legislation of Ukraine: information retrieval system]. Aviable at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80> (accessed 15.05.2020).
- [7]. Pro kulturu : Zakon Ukrainy № 2778-VI vid 14.12.2010 : zi zminy vid 16.07.2020 [About culture: Law of Ukraine № 2778-VI of 14.12.2010 : with changes of 16.07.2020]. *Zakonodavstvo Ukrainy : inform.-poshuk. sistema* [Legislation of Ukraine: information retrieval system]. Aviable at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80> (accessed 15.05.2020).
- [8]. Pro mizhnarodni dohovory Ukrainy : Zakon Ukrainy № 1906-IV vid 29.06.2004 : zi zminy vid 02.01.2020 [On international treaties of Ukraine : Law of Ukraine № 1906-IV of June 29, 2004 : as amended on January 2, 2020]. *Zakonodavstvo Ukrainy : inform.-poshuk. sistema* [Legislation of Ukraine: information retrieval system]. Aviable at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (accessed 15.05.2020).

- [9]. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyvrovoi ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shhodo yii realizatsii : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 67-2018-r vid 17.01.2018 : zi zminamy vid 24.12.2019 [On approval of the Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the action plan for its implementation : order of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 67-2018-r from 17.01.2018: as amended from 24.12.2019]. *Zakonodavstvo Ukrainy : inform.-poshuk. sistema* [Legislation of Ukraine: information retrieval system]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (accessed 15.05.2020).
- [10]. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 386-2013-r vid 15.05.2013 [On approval of the Strategy for the development of the information society in Ukraine : Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 386-2013-r of 15.05.2013]. *Zakonodavstvo Ukrainy : inform.-poshuk. sistema* [Legislation of Ukraine: information retrieval system]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80/> (accessed 15.05.2020).
- [11]. Rybachok O. M. *Mizhnarodni itehrovani tsyvrovi resursy dokumentalnoi spadshchyny arkhiviv, bibliotek, muzeiv: etapy stvorennia, stratehii rozvytku (80-ti roky XX – 10-ti roky XXI st.)* [International Integrated Digital Resources for the Documentary Heritage of Archives, Libraries, Museums: Stages of Creation, Development Strategies (80s XX – 10s XXI Centuries)]. Kyiv, 2018, 242 p.
- [12]. *Robota bibliotek naukovykh ustanov Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy v ... rotsi : informatsiino-analitychnyi ohliad* [The work of libraries of scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine in... year: information-analytical review]. Kyiv, 1996–2018, iss. 1–24.
- [13]. Syvak T. Analiz peredumov stanovlennia systemy stratehichnykh komunikatsii v derzhavnomu upravlinni [Analysis of the preconditions for the formation of a strategic communications system in public administration]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia* [Actual problems of public administration]. 2016, iss 4, pp. 33–38. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2016_4_7 (accessed 19.06.2020).
- [14]. Sokur O. L. *Vzaiemodiia bibliotek naukovykh ustanov Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy u formuvanni vitchyznianoho naukovoho informatsiinoho prostoru: nauково-orhanizatsiine zabezpechennia* [Interaction of libraries of scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine in the formation of the domestic scientific information space: scientific and organizational support]. Kyiv, 2019, 297 p.
- [15]. *Stratehiia Ukrainskoi bibliotечноi asotsiatsii na 2019–2021 roky* [The Strategy of the Ukrainian Library Association for 2019–2021]. Available at: <https://cutt.ly/jgrRY11> (accessed 22.04.2020).
- [16]. Tur O. M. *Dokumentoznavcha terminolohiia: problemy unifikatsii ta standartyzatsii* [Documentary terminology: problems of unification and standardization]. Kremenchuk, 2018, 302 p.
- [17]. *Ukrainska bibliotечna asotsiatsiia : dokumenty i materialy*. [Ukrainian Library Association : documents and materials]. Kyiv, 1998, 77 p.
- [18]. Shkliaruk M. H. Sutnist i zmist stratehichnykh komunikatsii u systemi derzhavnoho upravlinnia [The essence and content of strategic communications in public administration]. *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrainy. Derzhavne upravlinnia* [Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine. Public Administration]. 2018, 1, p. 25–31. Available at: <https://cutt.ly/lgrTeNX> (accessed 31.05.2020).

Надійшла 28.04.2020 р.

Клименко О. З.,

кандидат исторических наук, доцент,
старший научный сотрудник
Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского,
просп. Голосеевский, 3, г. Киев, 03039, Украина
e-mail: klimenko_oz@ukr.net
тел.: (044) 524 23 14
ORCID 0000-0003-4821-8503

Сокур Е. Л.,

научный сотрудник
Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского,
просп. Голосеевский, 3, г. Киев, 03039, Украина
e-mail: sokurol@ukr.net
тел.: (044) 524 35 92
ORCID 0000-0001-9861-3283

**МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО БИБЛИОТЕК –
ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СТРАТЕГИЧЕСКИХ
КОММУНИКАЦИЙ**

В статье представлено действующее национальное законодательство по международному сотрудничеству в библиотечной отрасли. Рассмотрено содержание публикаций украинских и зарубежных ученых последних лет на предмет значения международного сотрудничества для развития библиотечно-информационной сферы любого государства. Проанализированы актуальные направления международного сотрудничества отечественных научных библиотек как важного компонента стратегических коммуникаций, в частности комплектование иностранной литературы по международному книгообмену и дарах.

Ключевые слова: научная библиотека, международное сотрудничество, стратегические коммуникации, международный книгообмен, Национальная академия наук Украины.

Klymenko O.,

Candidate of Historical Sciences (Ph. D.)
Senior Research Associate, Associate Professor,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
3 Holiivskyi Ave., Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: klimenko_oz@ukr.net
tel.: (044) 524 23 14
ORCID 0000-0003-4821-8503

Sokur O.,

Research Associate,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
3 Holiivskyi Ave., Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: sokurol@ukr.net
tel.: (044) 524 35 92
ORCID 0000-0001-9861-3283

INTERNATIONAL LIBRARY COOPERATION – IMPORTANT COMPONENT OF STRATEGIC COMMUNICATIONS

Summary

The adaptive nature of libraries' activities, their ability to respond adequately to the challenges of time, such as enrichment of the range of services and services, work on anticipation of public inquiry, multi-component demand, make it possible to be prominent among other information institutions and transform their role in the information and communication system. The effective combination of the most topical directions of international cooperation of national scientific libraries as an important component of strategic communications opens new opportunities, in particular, in the formation of the system of spiritual and cultural values in the country and the stable image of Ukrainian science in the world information space and the positive positioning of the state in international relations.

International cooperation for libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine network envisages the development of these libraries as a tool for international cultural exchange and interaction. Among the priority areas of international library co-operation, the most effective is international book-sharing and receiving foreign literature as gifts. The organization of international book exchange, establishment of contacts with related foreign scientific institutions is facilitated by the active publishing activity of scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine. Libraries of scientific institutions of National Academy of Sciences of Ukraine receive assistance from foreign organizations, cooperate with societies engaged in the search and sale of scientific books. Today, the first place in interlibrary document exchange is the electronic document delivery service, which is included in the interlibrary loan service as one of its modern forms.

Formation of open and equal cooperation of national libraries with libraries of other countries, which is an integral part of their information and communication activities and carried out on the principles of independence, equality and mutual benefit, in the conditions of digitalization – an important component of strategic communications for the expansion of interstate and intercultural exchange social experience and the promotion of universal values, the development of world cultures and civilization as a whole.

Keywords: scientific library, international cooperation, strategic communications, international book exchange, National Academy of Sciences of Ukraine.